

NAGY Lajos

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

© magyarról franciára fordította PASTEUR Jean-Louis

Kiadás : 1921
Fordítás : 2006

Lajos NAGY

LE BESTIAIRE SAUGRENU

© traduit du hongrois en français par Jean-Louis PASTEUR

Édition : 1921
Traduction : 2006

A GÓLYA

A gólya egy madár, két gólya két madár. Két gólya és három csirkefogó, az öt jómadár. A döglött gólya már nem madár, mert nem tud repülni. De azért a repülőgép még nem madár, ha tud is repülni.

A gólya külalakját a hosszúság jellemzi : hosszú a csőre, hosszú a lába és igen hosszú a nyaka : ez utobbi tulajdonságáért, a jó hosszú, gusztusos, szabad választékot engedő nyakáért bátorkodom mindazok figyelmébe ajánlani, akik az élőlények felakasztásában különös passziót találnak.

A gólya a meleget szereti, azért a sarkvidékeken csak akkor fordul elő, ha odaviszik, a maga jószántából csupán a mérsékelt öv területére jön a meleg vidékről nyaralni, amiért is ezennel visszavonom előbbi állításomat, mely szerint a gólya a meleget szereti (velem lehet alkudni). Ősszel azután a gólya elrepül tőlünk ismét dél felé, amiről azt mondják, hogy « Költözködik », ez pedig nem is igaz, mert nem visz magával semmit, tehát nem költözködik ; hanem csak elmegy, de hát a nép ajka azért csak úgy mondja, hogy költözködik ; nyugodjunk bele és örüljünk neki, hogy nem mindjárt úgy mondja, hogy hurcolkodik. Tavasszal aztán újra visszajön, ami a magyar politikai és közéleti viszonyokban való teljes járatlanságára vall.

A gólya csak kívül szép madár, de a lelke ronda, mert békát, gyíkot, kígyót és más efféle undorító szemetet eszik, ezáltal a legnagyobb ízléstelenségéről tesz tanúságot, túltesz még az olyan disznón is, aki a kávéfőlével issza, a levesből nem halássza ki a tányér szélére a hagymadarabokat, s megeszi a sárgarépát. A békával és kígyóval szemben a bolond gólya nem szereti a filét tükörtojással, sem a palacsintát, sem a befőttet, sőt, ha egy gólya csőrébe befőttet tömnek,

LA CIGOGNE

La cigogne est un oiseau, deux cigognes sont deux oiseaux. Deux cigognes et trois faisans, voilà cinq drôles d'oiseaux. La cigogne crevée n'est plus un oiseau car elle ne peut pas voler. Pour autant l'avion n'est pas un oiseau, quoiqu'il puisse voler.

La silhouette de la cigogne frappe par son caractère longiligne : Allongé est son bec, allongées sont ses pattes et très allongé est son cou : c'est cette dernière spécificité, son cou de bonne longueur, engageant, permettant un libre choix de postures, qui m'encourage à recommander la cigogne à tous ceux que passionne particulièrement la suspension des créatures vivantes.

La cigogne aime la chaleur, c'est pourquoi elle ne se rencontre sur les terres polaires que si on l'y transporte ; de son plein gré, c'est aux territoires de la zone tempérée qu'elle se limite, fuyant les pays chauds pour ses vacances estivales ; bon, d'accord ! je retire mon assertion antérieure selon laquelle la cigogne aime la chaleur (avec moi, on peut marchander). Puis, à l'automne, la cigogne s'envole derechef et nous quitte en direction du Sud : on dit qu'elle « migre », ce qui n'est pourtant pas exact ; puisqu'elle n'emporte rien avec elle, elle ne migre pas mais s'en va, tout simplement, ce que la voix du peuple désigne néanmoins du terme exclusif de migration ; contentons-nous en et réjouissons-nous qu'il ne se mette pas à dire : la cigogne déménage. Au printemps suivant elle revient, ce qui témoigne de sa complète inexpérience en matière de politique et de vie publique hongroises.

La cigogne n'est un bel oiseau qu'en apparence car son âme est abjecte : c'est de grenouilles, de lézards, de serpents et autres ordures repoussantes du même acabit qu'elle se nourrit, prouvant ce faisant son colossal manque de goût, surpassant même le porc assez immonde pour boire son café avec de la crème, pour ne pas retirer de la soupe et mettre sur le bord de son assiette les morceaux d'oignons et pour dévorer la carotte. En face d'une grenouille ou d'un serpent, cette folle de cigogne

azt liköpi, amit én a magam részéről képtelen vagyok megérteni, pedig más természettudósok ennek az okát már többször magyarázták nekem ; én csak azt tudom, hogy gólya nem lennék ezer dollárért sem, márpedig ezek a számár, hosszú csőrű madarak egészen ingyen, minden fájdalomdíj vagy kárpotlás nélkül teszik azt, hogy gólyák.

Gólyának nevezik a gólyamadáron kívül az elsőéves jogászokat ; hogy miért, azt a tudománynak még nem sikerült megállapítania. A gólyáról azt állítják, hogy ő hozza a gyereket, én ezt hosszú időn át elhittem, bizonyára a nyájas olvasó is, mostanában azonban rettenetes gyanúim támadtak, amelyekkel azonban még korainak találtam a világ elé állani, mindenesetre megvárom az úgynevezett « keresztény kurzus » elmúltát.

A gólyának az az érdekes szokása, sőt mondhatnám sigánja van, hogy egy lábára állva fejét a szárnya alá dugja, és így alszik. Ez igen nehéz kunsztstük, már többen próbálták utána csinálni, de még senkinek sem sikerült. Legtöbbre vitte a kísérletezés terén egy barátom, aki kinn lakik a Lipótmezőn, ő egy lábon (magyarosan : féllábon) állva, hosszab ideig tartotta szemét lehunyva, de az orvosok azt hiszik, hogy szimuláns, azaz : ha le is van a szeme hunyva, csak tetteti, hogy alszik ; a fejét persze a szárnya alá dugni ő sem tudja, ami miatt szegény eleget dühöng, de hát hiába.

dédaignera le filet avec des œufs au plat, la crêpe ou la compote ; pire, si vous enfournez de la compote dans le bec d'une cigogne, elle la recrachera, ce que pour ma part je suis incapable de comprendre, bien que différents naturalistes m'en aient plus d'une fois expliqué la raison ; tout ce que je sais, c'est que je ne me ferais pas cigogne pour mille dollars, or ces ânes d'oiseaux à long bec jouent leur rôle à titre totalement gratuit, sans le moindre pretium doloris ni dédommagement.

Outre l'oiseau, on appelle cigogne l'étudiant en droit de première année ; pourquoi ? aucune érudition n'a encore réussi à l'expliquer. On prétend que c'est la cigogne qui apporte les bébés, je l'ai moi-même cru longtemps, comme sans doute mon aimable lecteur ; ces jours derniers cependant de terribles soupçons m'ont assailli, qu'il me paraît encore prématuré de dévoiler à la face du monde, j'attendrai en tout cas que soit révolu le dénommé « régime chrétien »¹.

La cigogne a cette intéressante habitude, originalité pourrais-je même dire, de s'enfouir la tête sous une aile en se tenant debout sur une patte et de dormir dans cette posture. C'est un tour d'adresse très difficile, plus d'un s'y est essayé à sa suite, mais personne n'y est encore arrivé. C'est un mien ami, résidant là-bas sur le Lipótmező, qui est parvenu le plus loin dans cette expérimentation : se tenant sur une jambe (en bon magyar : sur demie jambe), il a tenu un certain temps les yeux fermés, mais les docteurs le prennent pour un simulateur, attendu que : même s'il ferme les yeux, il ne fait au mieux que dormir ; mais enfouir la tête sous une aile, il n'en est assurément pas capable ; le pauvre en est assez fâché, mais vainement ma foi.

¹ *Keresztény kurzus* est l'appellation ironique qui fut donnée par la presse à la semi-dictature du régent Horthy, laquelle dura de fin 1919 à la seconde guerre mondiale. Ce régime très traditionaliste prônait notamment un christianisme très rigoureux, sans doute peu conciliable avec les convictions socialistes et les sympathies communistes de Lajos Nagy.

A gólya fészket a falusi házak kéményére rakja, s oda hordja fiókáinak a kirántott békákat, már tudniillik a mocsárból kirántottakat. Megható látvány, amint a gólya repül, és hosszú, kemény csőrében egy eleven béka evickel. Ezt az idillt már számos természetbúvár megfigyelte, s éppen ez szolgált alapul a XVI. Természettudományi kongresszus azon határozatához, mely szerint békának lenni lehetőleg még rosszabb, mint gólyának lenni.

La cigogne construit son nid sur la cheminée des maisons villageoises, et y apporte à ses petits les grenouilles qu'elle a capturées, c'est-à-dire arrachées aux marais. Touchant spectacle que celui d'une cigogne en vol tenant en son bec long et dur une grenouille vivante qui se débat. Cette idylle a déjà été observée par un grand nombre de chercheurs et a justement servi de base à la résolution prise sur ce thème par le seizième Congrès des Sciences naturelles, selon laquelle il est peut-être encore pire d'être grenouille que d'être cigogne.